

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни**

«МІЖНАРОДНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО»

(для бакалаврів)

МАУП

Київ 2016

Підготовлено професором кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Мацко А.С. та доцентом кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Кісілевич-Чорнойван О.М.

Затверджено на кафедрі міжнародного права та порівняльного правознавства (протокол №8 від 21.04.2016 р.)

Схвалено Вченою радою Інституту права Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол №4/1 від 29.04.2016 р.)

Мацко А.С., Кісілевич-Чорнойван О.М. Навчальна програма дисципліни “Міжнародне інформаційне право” (для бакалаврів).— К.: МАУП, 2016.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни "Міжнародне інформаційне право", теми контрольних робіт, вказівки до самостійного вивчення програмного матеріалу, питання для самоконтролю, а також список літератури.

МАУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Останні роки в усьому світі відбувається бурхливий розвиток інформаційних технологій і у зв'язку з цим постає ціла низка питань, які потребують свого нагального вирішення. Ці питання пов'язані з правовим забезпеченням регулювання утворення, пошуку, поширення та споживання інформації як на національному, так і на міжнародному рівнях, а особливо у сфері захисту прав людини в інформаційній сфері. Крім того виникають певні питання по збалансованому врегулюванню діяльності ЗМІ, захисту конфіденційної та таємної інформації, що в останній час є дуже актуальним.

Певний час серед юристів-міжнародників точились суперечки щодо існування такої галузі права як міжнародне інформаційне право та віднесення її до міжнародного публічного чи міжнародного приватного права. Зв'язано це в першу чергу з тим, що міжнародне інформаційне право, як і інформаційне право в окремо взятій країні, галузь нова, що формується, що знаходиться в стадії становлення і викликає чимало суперечок і сумнівів із приводу її самостійного існування. Проте в останні десятиріччя вже не виникає сумнівів в необхідності комплексного врегулювання міжнародної інформаційної сфери, а у зв'язку з цим і щодо активного формування міжнародного інформаційного права як комплексної галузі. Не дивлячись на це, на сьогоднішній день практично в жодному з існуючих підручників по міжнародному праву немає розділу, присвяченого інформаційним відносинам.

Мета вивчення курсу міжнародного інформаційного права полягає в тому, щоб студенти усвідомили значення норм права, що регулюють пошук, одержання, виробництво і поширення інформації в міжнародному масштабі, а також зростаючу роль міжнародних правових актів у світлі гарантованого права на свободу самовираження, нерозривний зв'язок норм права з їхнім практичним застосуванням відповідними органами. **Завданням** вивчення спецкурсу є: ознайомлення з найважливішими джерелами міжнародного інформаційного права; засвоєння найважливіших нормативних актів, уміння працювати з ними, знання принципів права й уміння використовувати їхній зміст при рішенні конкретних задач і питань.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«МІЖНАРОДНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО»

№ п/п	Назва змістового модуля і теми
I	<p style="text-align: center;"><i>Змістовий модуль 1. Поняття та основні категорії міжнародного інформаційного права.</i></p> <p>Тема 1. Поняття міжнародного інформаційного права. Тема 2. Встановлення нового інформаційного порядку. Тема 3. Міжнародно-правове регулювання інформаційного суспільства. Тема 4. Діяльність міжнародних організацій в міжнародній інформаційній сфері. Тема 5. Міжнародні стандарти відносно доступу, користування та поширення інформації.</p>
II	<p style="text-align: center;"><i>Змістовий модуль 2. Міжнародно-правове регулювання обігу окремих видів інформації та інформаційна безпека</i></p> <p>Тема 6. Захист особистих даних. Тема 7. Доступ населення до екологічної інформації. Тема 8. Інформаційна безпека та міжнародне інформаційне право. Тема 9. Міжнародне регулювання супутникового теле- та радіомовлення. Тема 10. Інтернет та проблеми його правового регулювання.</p>
<i>Разом годин: 54</i>	

ЗМІСТ

дисципліни

«МІЖНАРОДНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Поняття та основні категорії міжнародного інформаційного права

Тема 1. Поняття міжнародного інформаційного права

Поняття інформації та її види. Особлива роль інформації в житті світового співтовариства.

Інформація як об'єкт правовідносин. Юридично значущі ознаки, що зумовлюють специфіку інформації як об'єкта правового регулювання. Властивості інформації як об'єкта правового регулювання.

Визначення поняття “інформація” відповідно до законодавства України. Види інформації, які підлягають правовому захисту.

Поняття інформаційного права. Інформаційне право як галузь права, як наука і як самостійна навчальна дисципліна. Концептуальні підходи до формування змісту інформаційного права. Інформаційні відносини як предмет правового регулювання інформаційного права. Основні елементи інформаційних правовідносин. Джерела інформаційного права. Правові методи регулювання інформаційного права. Принципи інформаційного права.

Концептуальні підходи до визначення міжнародного інформаційного права (МІП). Поняття міжнародного інформаційного права як комплексної галузі. Історія виникнення та розвитку міжнародного інформаційного права.

Поняття “міжнародна інформація”. Джерела міжнародної інформації. Складові елементи поняття “міжнародна інформація” : міжнародні інформаційні ресурси; національний інформаційний потенціал; національний інформаційний продукт; міжнародний інформаційний простір; міжнародна інформаційна політика. Міжнародна інформація як об'єкт регулювання міжнародного інформаційного права.

Особливості предмету правового регулювання МІП. Суб'єкти міжнародного інформаційного обміну. Правові методи регулювання міжнародного інформаційного права. Джерела міжнародного інформаційного права.

Розповсюдження загальних принципів міжнародного права на міжнародну інформаційну сферу. Спеціальні принципи міжнародного інформаційного права.

Співвідношення міжнародного інформаційного права та національного інформаційного права.

Література [1-69, 74, 81]

Тема 2. Встановлення нового інформаційного порядку

Незбалансованість міжнародної системи інформації в політичній, юридичній і техніко-фінансовій сферах між розвиненими країнами і країнами,

що розвиваються. Юридичні аспекти незбалансованості інформації в міжнародній інформаційній сфері.

Зародження концепції Нового міжнародного інформаційного порядку (НМІП). Зв'язок між розвитком НМЕП і НМІП.

Основне завдання НМІП. Визначення інформації як “соціального блага” і “міжнародного ресурсу” в ході розвитку концепції НМІП.

Політико-юридичний та економіко-технічний аспекти нового міжнародного інформаційного порядку. НМІП як частина концепції “право на розвиток”.

Встановлення принципів нового міжнародного інформаційного порядку (Резолюція VI Конференції глав держав чи урядів країн, що не приєдналися (Гавана, 1979 р.) та Резолюція IV зустрічі Міждержавної ради держав, що не приєдналися, в галузі координації інформації (Багдад, 1980 р.).

Місце Декларації ЮНЕСКО про основні принципи, що стосуються внеску засобів масової інформації в зміцнення миру і міжнародного взаєморозуміння, у розвиток прав людини й у боротьбу проти расизму й апартеїду і підбурювання до війни” (1978 р.) у встановленні НМІП.

Подальший розвиток концепції міжнародного інформаційного порядку. Діяльність ООН, ЮНЕСКО та інших міжнародних організацій в цьому напрямку.

Створення регіональних інформаційних об'єднань країн, що розвиваються: Панафриканське агентство (ПАНА), Організація інформаційних агентств країн Азії і Тихого океану (ОАНА), Карибське інформаційне агентство (КАНА), Федерація арабських інформаційних агентств (ФАНА) тощо.

Література [1, 12.15, 17,21, 37-38, 86]

Тема 3. Міжнародно-правове регулювання інформаційного суспільства

Перехід від індустріального суспільства до суспільства інформаційного. Вплив інформаційного суспільства на культуру. Розвиток теорії інформаційного суспільства.

Правові основи інформаційного суспільства (закони і нормативні акти, що регламентують права людини на доступ до інформаційних ресурсів, технологій, телекомунікацій, захист інтелектуальної власності, недоторканність особистого життя, свободу слова, інформаційну безпеку, інформаційну безпеку суспільства і особистості).

Визначення інформаційного суспільства відповідно до різних наукових концепцій. Основні особливості та характеристики інформаційного суспільства.

Підходи до побудови інформаційного суспільства в різних країнах.

Основні положення “Хартії Глобального інформаційного суспільства” 2000 р.

Діяльність ООН в сфері регулювання розвитку інформаційного суспільства. Резолюції і декларації ООН відносно інформаційного суспільства. Загальні характеристика положень Декларації принципів “Побудова інформаційного суспільства — глобальна задача в новому тисячоріччі” 2003 р. Основні принципи для “інформаційного суспільства для всіх”, встановлені Декларацією.

Діяльність ЄКОСОР в сфері регулювання розвитку інформаційного суспільства.

Проблеми розвитку інформаційного суспільства в діяльності ЮНЕСКО. Головні пріоритети, які в сучасних умовах відповідають місії ЮНЕСКО в сфері розвитку інформаційного суспільства. Документи ЮНЕСКО відносно стратегії Організації щодо інформаційного суспільства (“ЮНЕСКО і інформаційне суспільство для всіх”, Резолюція ЮНЕСКО 29 с/36; 5) Основна програма IV: “На шляху до комунікаційного та інформаційного суспільства для всіх” тощо).

Характерні риси європейської моделі інформаційного суспільства. Пан'європейська інформаційна стратегія та її основні напрями. Нормативні документи Європейського союзу та Ради Європи.

Література [1-9, 15, 18, 22, 25, 29-30, 32, 37-39, 42, 45, 53, 73, 83-85, 88]

Тема 4. Діяльність міжнародних організацій в міжнародній інформаційній сфері

Міжнародні організації, які займаються проблемами збалансованого обміну інформацією. Характерні риси організацій в галузі зв'язку.

Діяльність ООН та її структурних підрозділів (департаменту публічної інформації, департаменту економічної і соціальної інформації та політичного аналізу) в міжнародній інформаційній сфері. Програма розвитку ООН (ПРООН). Діяльність Економічної та Соціальної Ради по сприянню подоланню проблеми "інформаційної прірви" між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються.

Основні напрями діяльності ЮНЕСКО в інформаційній сфері. Роль Декларації про основні принципи, що стосуються внеску засобів масової інформації в зміцнення миру і міжнародного взаєморозуміння, забезпечення прав людини, боротьбу проти расизму і апартеїду і підбурювання до війни 1978р. у вирішенні найважливіших проблем сучасності. Основні програми ЮНЕСКО по вирішенню світових інформаційних проблем : Програма "Комунікації на службі людству" 1984 р., Міжнародна програма розвитку комунікацій 1989 р., "Комунікація на службі людству, або Нова комунікативна стратегія ЮНЕСКО" 1995 р., Програма "Інформаційне суспільство для усіх" 1996 р., програма ЮНЕСКО «На шляху до комунікаційного та інформаційного суспільства 2000-2001 рр.».

Поштовий союз і його роль у забезпеченні обміну інформацією між державами, юридичними та фізичними особами. Забезпечення закритості інформації та система збереження інформації під час передачі повідомлення за допомогою мережі Поштового союзу. Відповідальність держав за порушення норм, установлених статутом Поштового союзу.

Діяльність Ради Європи та Європейського союзу в міжнародній інформаційній сфері. Європейська конференція адміністрацій пошт і електровз'язку. Діяльність ОБСЄ в інформаційній сфері. Розвиток інформаційних процесів на теренах СНД. Інші міжнародні міжурядові організації в інформаційній сфері.

Міжнародні неурядові організації в інформаційній сфері.

Література [10-30, 33, 37-38, 45, 57, 59-69, 72, 81, 86. 88]

Тема 5. Міжнародні стандарти відносно доступу, користування та поширення інформації

Види інформаційних прав і свобод.

Зміст права людини на інформацію на різних історичних етапах.

Становлення та розвиток свободи самовираження. Поняття свободи думки та слова як норм природного та позитивного права. Історичні аспекти розвитку свободи друку. Свобода думки, слова та друку як невід'ємне право людини.

Розвиток концепцій права людини на комунікацію та права на приватність.

Міжнародно-правова практика забезпечення свободи інформації. Баланс між безумовністю свободи слова, свободи масової інформації й необхідністю їх часткового обмеження в інтересах особистості та співтовариства в цілому.

Правове оформлення поняття свободи самовираження в міжнародних актах. Загальна декларація прав людини 1948 р. та Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966р. як основа міжнародно-правової регламентації права на інформацію. Роль Європейської Конвенції про захист прав та основних свобод людини 1950 р. у подальшому розвитку інформаційних прав людини.

Розвиток права людини на комунікацію на міжнародному рівні. Нормативні акти ЮНЕСКО в цій сфері.

Загальна характеристика міжнародно-правових документів відносно права на захист приватної сфери життя людини.

Класифікація меж інформаційних прав людини. Обмеження у міжнародному інформаційному праві на розповсюдження інформації та доступу до неї : заборона розповсюдження інформації, яка не схвалюється міжнародним співтовариством (заборона пропаганди війни, заборона пропаганди расової та інших видів дискримінації, обмеження, що стосуються етичних норм), заборона цензури, заборона вчинків проти честі і гідності особи, заборона порушень професійної етики, заборона розповсюдження інформації, що порушує авторське право, допускає плагіат чи використання чужої інформації або публікацію інформації, наклепницького характеру про інші засоби масової інформації тощо.

Загальна характеристика європейських стандартів свободи слова.

Література [1-57, 59-63, 70, 72, 75-86, 93, 95, 96]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Міжнародно-правове регулювання обігу окремих видів інформації та інформаційна безпека

Тема 6. Захист особистих даних

Положення Загальної декларації прав людини 1948 р. та Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 р., Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 р., Хартії Основоположних прав Європейського союзу 2007 р. та Конвенції СНД про права і основні свободи людини 1995 р. відносно права на інформаційну та комунікаційну приватність.

Критерії обмеження права на приватність, встановлені міжнародними документами та практикою Європейського Суду з прав людини.

Діяльність Ради Європи в сфері захисту персональних даних. Комісія експертів з приватності та комп'ютерів. Встановлення спеціальних принципів та норм для запобігання неправомірному збору і обробки персональних даних в електронних базах даних в рамках Ради Європи. Загальна характеристика основних документів, прийнятих Радою Європи в сфері захисту персональних даних.

Дослідження питань пов'язаних із транскордонними потоками даних Організацією Економічної Співпраці і Розвитку. Доповіді Комісії з питань баз даних з різних аспектів, що стосуються питань приватності персональних даних, зокрема, цифрової інформації, транскордонних потоків даних, управління інформаційною діяльністю. Загальна характеристика основних документів, прийнятих Організацією Економічної Співпраці і Розвитку в сфері захисту персональних даних.

Діяльність Європейського Союзу по захисту персональних даних. Стандарти захисту персональних даних, встановлені в Європейському Союзі. Загальна характеристика основних документів, прийнятих в рамках Європейського Союзу (та Європейських Співтовариств).

Захист персональних даних на теренах СНД.

Література [2, 12-16, 20, 25, 28, 31, 37-39, 40, 49, 56, 61, 62, 65-67, 69, 80, 91]

Тема 7. Доступ населення до екологічної інформації

Поняття та ознаки екологічної інформації. Види та джерела екологічної інформації. Право на екологічну інформацію.

Нормативно-правове забезпечення реалізації права громадян на екологічну інформацію за міжнародними стандартами (Стокгольмська декларація з питань навколишнього середовища 1972 р., Орхуська конвенція Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля 1998 р. тощо). Нормативно-правове забезпечення реалізації права громадян на екологічну інформацію на національному рівні.

Нормативно-правове забезпечення захисту права громадян на екологічну інформацію за міжнародними стандартами. Нормативно-правове забезпечення захисту права громадян на екологічну інформацію за законодавством різних країн світу.

Література [19, 41, 77, 82]

Тема 8. Інформаційна безпека в міжнародній інформаційній сфері

Поняття “інформаційна безпека” та “захист інформації”. Інформаційна безпека як глобальна проблема захисту інформації, захисту інформаційного простору та інформаційного суверенітету, а також як проблема інформаційного забезпечення прийняття урядових рішень.

Співвідношення понять “інформаційна безпека”, “безпека інформаційної сфери”, “інформаційний простір”.

Поняття інформаційної безпеки відповідно до чинного законодавства та її місце в сфері національної безпеки України.

Соціальні об’єкти інформаційної безпеки : 1) фізичні особи; 2) юридичні особи; 3) суспільні об’єднання; 4) суспільство; 5) держава.

Поняття та головні ознаки захищеної інформації. Об’єкти захисту інформації (документи, програми ЕОМ, ноу-хау, бази даних, тексти, на яких зафіксована інформація тощо). Найбільш важливі види інформації, яких стосується проблема інформаційної безпеки. Власники захищеної інформації. Класифікація інформації за ступенем її таємності. Визначення поняття “захист інформації”.

Напрями інформаційної безпеки : безпека інформації, безпека інформаційного простору, інформаційно-аналітична діяльність. Компоненти концептуальної моделі інформаційної безпеки. Суб’єкти інформаційної безпеки та загрози інформаційній безпеці. Визначення понять “інформаційна загроза”,

“інформаційна інтервенція” та “інформаційний тиск”. Мета інформаційної війни. Види інформаційних загроз. Поняття та види інформаційної зброї.

Загальна характеристика видів національної інформаційної безпеки.

Поняття міжнародної інформаційної безпеки. Види міжнародної інформаційної безпеки: глобальна інформаційна безпека, інформаційна безпека окремих держав в міжнародному інформаційному просторі, інформаційна безпека установ в міжнародному інформаційному просторі, інформаційна безпека людини в міжнародному інформаційному просторі.

Діяльність міжнародних організацій в сфері міжнародної інформаційної безпеки. Загальна характеристика міжнародних нормативних актів ООН в таких напрямках як проблема інформаційної безпеки людини та суспільства, побудова міжнародної інформаційної безпеки на глобальному рівні, проблема розповсюдження новітніх технологій, проблема боротьби з кіберзлочинністю.

Загальна характеристика напрямів розвитку інформаційної безпеки в європейському регіоні.

Вирішення проблем інформаційної безпеки в рамках Європейського союзу. Нормативні документи ЄС в сфері створення загальної стратегії європейської інформаційної безпеки, захист інформаційної та комунікаційної приватності індивіда та боротьби з інформаційною злочинністю.

Нормативні документи Ради Європи в таких напрямках інформаційної безпеки як інформаційна безпека індивіда, консолідація зусиль для боротьби з розповсюдженням забороненої інформації чи інформації з обмеженим доступом та з кіберзлочинами.

Загальна характеристика інформаційної безпеки в рамках НАТО, ОБСЄ, ОЕСР та СНД.

Література [1-32, 36-38, 40, 43-47, 49, 59-71, 77, 80, 82, 87, 90, 98]

Тема 9. Міжнародне регулювання супутникового теле- та радіомовлення

Спеціальна система передавання інформації через супутниковий зв'язок і її правове регулювання. Супутникова мережа засобів масового зв'язку світового значення та її використання державами.

Діяльність міжнародних організацій ІНТЕЛСАТ, ІНМАРСАТ, ЄВТЕЛСАТ та ІНТЕРСУПУТНИК по врегулюванню супутникового зв'язку.

Загальна характеристика положень Принципів використання державами штучних супутників Землі для міжнародного безпосереднього телевізійного мовлення, прийнятих 10.12.1982 р. Резолюцією 37/92 Генеральної Асамблеї ООН.

Загальна характеристика положень Брюссельської Конвенції про поширення сигналів, які несуть програми і передаються через супутники від 21.05.1974 р.

Правове регулювання супутникового теле- та радіо мовлення в ЄС : сприяння розвитку конкуренції, вдосконалення регулювання сектору, укріплення внутрішнього ринку та покращення захисту споживачів. Загальна характеристика Положення про відкриті сіті (Директива № 90/388/ЄЕС від 28.06.1990 р. про встановлення внутрішнього ринку телекомунікаційних послуг через імплементацію Положення про відкриті сіті), Директиви N 1999/5 про радіообладнання та телекомунікаційне термінальне обладнання та взаємне визнання їх відповідності, Директиви Європейського Парламенту та Ради 2002/21/ЄС від 07.03.2002 р. про спільну регулятивну структуру для електронних комунікативних сітей та послуг, Директиви Європейського Парламенту та Ради 2002/20/ЄС від 07.03.2002 р. відносно дозволу доступу до електронних комунікаційних сітей та послуг, Директиви Європейського Парламенту та Ради 2002/19/ЄС від 07.03.2002 р. про доступ та взаємозв'язок електронних комунікаційних сітей і споруд, які відносяться до них, Директиви Європейського Парламенту та Ради 2002/22/ЄС від 07.03.2002 р. про універсальні послуги та права користувачів щодо електронних та комунікаційних сітей і послуг, Директиви Європейської Комісії ЄС 2002/77/ЄС від 16.00.2002 р. про конкуренцію на ринках електронних сітей та послуг,

Література [10, 11, 23, 33, 43, 57, 81, 82, 86]

Тема 10. Інтернет та проблеми його правового регулювання

Інтернет як новітня мережа загальносвітового поширення інформації. Визначення Інтернет. Чи є Інтернет різновидом ЗМІ? Етапи розвитку мережі Інтернет. Можливості мережі Інтернет.

Головні проблеми правового регулювання мережі Інтернет : захист авторського права, регулювання електронної комерції, боротьба з комп'ютерними злочинами.

Загальна характеристика найбільш поширених правопорушень в мережі Інтернет в сфері авторського права (незаконне копіювання та розповсюдження творів, піратство та порушення права авторства). Міжнародна боротьба з такими правопорушеннями.

Загальна характеристика проблем правового регулювання електронної комерції. Основні міжнародні нормативні акти ЮНСІТРАЛ, ЄС та РЄ в цій сфері.

Найпоширеніші комп'ютерні правопорушення та комп'ютерні злочини. Загальна характеристика проблем боротьби з комп'ютерними злочинами (використанням комп'ютерних систем в зловмисних цілях (розповсюдження з інформації обмеженим доступом чи забороненої інформації, несанкціоновані дії з інформацією, інтелектуальне піратство тощо); пошкодженням чи втручанням у функціонування комп'ютерних систем; виготовленням, продажем, розповсюдженням чи володінням програмним забезпеченням або технічними засобами для здійснення злочинів; доступом до комп'ютерних систем без правочинного дозволу). Основні документи ЮНЕСКО, ЄС, РЄ та СНД

Проблеми правового регулювання Інтернет в різних країнах світу. Питання формування спеціальних норм та застосування існуючих.

Міжнародна система освіти за допомогою Інтернет.

Стан розвитку правового регулювання Інтернет в Україні.

Література [8-10, 22, 25, 28, 31, 32, 34, 35, 38, 39, 48-51, 53, 58, 66-69, 71, 80, 82, 89, 94, 97]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Інформація як об'єкт права: поняття та ознаки.
2. Міжнародні джерела інформаційного права.
3. Суб'єкти міжнародного інформаційного права.
4. Закон України "Про інформацію" та його значення для реалізації принципів міжнародного інформаційного права.
5. Діяльність ООН, ЮНЕСКО та інших міжнародних організацій в напрямку встановлення Нового міжнародного інформаційного порядку.
6. Створення регіональних інформаційних об'єднань країн, що розвиваються.
7. Інформаційне суспільство та проблеми його правового регулювання.

8. Діяльність ООН в сфері регулювання розвитку інформаційного суспільства.
9. Пан'європейська інформаційна стратегія та її основні напрями.
10. Законодавство України про інформаційну забезпеченість суспільства та кожної особи зв'язком.
11. Діяльність ОБСЄ в інформаційній сфері.
12. Розвиток інформаційних процесів на теренах СНД.
13. Обмеження у міжнародному інформаційному праві на розповсюдження інформації та доступу до неї.
14. Особливості поширення інформації для використання її дітьми в ЄС.
15. Регулювання діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК) з урахуванням розвитку міжнародних інформаційних потоків.
16. Особливості правового користування інформацією для громадян країн, що входять до Ради Європи.
17. Використання Конвенції про захист основних прав і свобод людини, зокрема ст. 10, що регламентує правове забезпечення інформацією особи та систему поширення такої інформації.
18. Застосування статті 10 Європейської конвенції в практиці Європейського суду по правам людини.
19. Законодавство про пресу Європейського співтовариства.
20. Стандарти захисту персональних даних, встановлені Радою Європи та Європейським Союзом.
21. Нормативно-правове забезпечення захисту права громадян на екологічну інформацію за міжнародними стандартами.
22. Діяльність міжнародних організацій в сфері супутникового зв'язку.
23. Вирішення проблем інформаційної безпеки в рамках Європейського союзу.
24. Діяльність ОБСЄ та НАТО в сфері інформаційної безпеки.
25. Стан та перспективи розвитку національної інформаційної безпеки Україною.
26. Можливість застосування міжнародного правового регулювання і доступ до глобальних мереж зв'язку.
27. Проблеми правового регулювання електронної торгівлі.
28. Відповідальність за порушення правил користування мережею кіберпростору.

29. Внутрішньодержавне законодавство про використання засобів спілкування, в тому числі і новітніх інформаційних технологій.
30. Інтернет та захист авторського права.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття інформації як глобального явища в сучасному світі.
2. Поняття та "міжнародна інформація" та її джерела.
3. Поняття та концепції інформаційного права.
4. Об'єкт, предмет та методи правового регулювання інформаційного права.
5. Історичні передумови виникнення міжнародного інформаційного права.
6. Природа норм інформаційного права та їх місце у внутрішньодержавному правовому просторі та в міжнародному законодавстві.
7. Поняття та особливості джерел міжнародного інформаційного права.
8. Роль та місце міжнародного договору в структурі джерел міжнародного інформаційного права.
9. Роль та місце актів міжнародних організацій в структурі джерел міжнародного інформаційного права.
10. Загальні принципи міжнародного права і міжнародне інформаційне право.
11. Становлення спеціальних принципів міжнародного інформаційного права.
12. Значення Заключного акту Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі, 1975 р., для формування міжнародного інформаційного права.
13. Взаємозв'язок та взаємодія міжнародного та внутрішньодержавного інформаційного права.
14. Становлення та розвиток Нового міжнародного інформаційного порядку.
15. Діяльність ЮНЕСКО та інших міжнародних організацій в сфері встановлення Нового міжнародного інформаційного порядку.
16. Загальна характеристика нормативних документів ООН та ЮНЕСКО в сфері встановлення Нового міжнародного інформаційного порядку.
17. Поняття та принципи інформаційного суспільства.
18. Характеризуючи ознаки інформаційного суспільства.
19. Окінавська хартія інформаційного суспільства, прийнята "Великою вісімкою" у липні 2000 р.
20. Міжнародні нормативні документи відносно розвитку інформаційного суспільства.
21. Правове регулювання розвитку інформаційного суспільства в Європі.

22. Основні форми міжнародного співробітництва в інформаційній сфері.
23. Правова основа діяльності Всесвітнього поштового союзу.
24. Роль Всесвітнього поштового союзу у розвитку сучасного міжнародного інформаційного права.
25. Діяльність ООН у галузі інформації та телекомунікації.
26. Діяльність Департаменту публічної інформації (ДПІ) ООН.
27. Діяльність Департаменту економічної й соціальної інформації та політичного аналізу (ДЕСІПА) ООН.
28. Правові проблеми регулювання діяльності транснаціональних корпорацій в інформаційній сфері.
29. Роль ЮНЕСКО у розвитку міжнародного інформаційного права.
30. Роль ООН щодо забезпечення вироблення узгодженої політики та правових норм із питань становлення й розвитку міжнародного інформаційного права.
31. Діяльність ООН та її спеціалізованих установ щодо вдосконалення правового регулювання у сфері міжнародного інформаційного права.
32. Документи Ради Європи з питань європейського інформаційного права.
33. Діяльність НБСС в інформаційній сфері.
34. Положення Заключного акта Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі, 1975 р., щодо правового регулювання поширення інформації.
35. Документи Європейського союзу з питань європейського інформаційного права.
36. Розвиток правового регулювання інформаційної сфери на теренах СНД.
37. Діяльність регіональних міжнародних організацій в інформаційній сфері.
38. Діяльність Міжнародного союзу електрозв'язку.
39. Діяльність Міжнародної організації супутникового зв'язку (ІНТЕЛСАТ).
40. Міжнародні неурядові організації в інформаційній сфері.
41. Основні напрями діяльності організації "19-ї статті" ("Артикль 19").
42. Правове регулювання поширення інформації через космічні супутники.
43. Правове регулювання транскордонного теле- та радіо мовлення.
44. Види та зміст інформаційних прав і свобод людини.
45. Положення Загальної декларації прав людини 1948 р. та Пакту про громадянські та політичні права, 1966 р., про право на інформацію.

46. Питання правового забезпечення особи інформацією у Європейській конвенції про захист основних прав та свобод людини 1950 р. та Хартії Основоположних прав Європейського союзу 2007 р.
47. Положення Заключного акту Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі, 1975 р., щодо покращення розповсюдження, доступу та обміну інформацією.
48. Поняття свободи вираження поглядів та норми універсальних міжнародних актів в цій сфері.
49. Законодавство України про інформаційну забезпеченість особи та суспільства.
50. Концепція права людини на комунікацію та норми універсальних міжнародних актів в цій сфері.
51. Право на приватність та норми універсальних міжнародних актів в цій сфері.
52. Допустимість обмеження права людини на інформацію.
53. Обмеження свободи вираження поглядів у міжнародному інформаційному праві.
54. Заборона пропаганди війни, ідей расової нетерпимості в міжнародному інформаційному праві.
55. Європейські стандарти свободи слова.
56. Свобода висловлювань у пресі згідно з Європейською Конвенцією про захист прав й основних свобод людини 1950 р.
57. Обмеження права на свободу виявлення поглядів в світлі норм Європейської Конвенції про захист прав й основних свобод людини 1950 р.
58. Юридична відповідальність за порушення норм міжнародного інформаційного права.
59. Правова регламентація отримання та поширення інформації в Україні.
60. Українське цивільне право про відповідальність за порушення прав особи на користування інформацією та авторського й суміжних прав.
61. Адміністративна відповідальність за порушення інформаційного законодавства в Україні.
62. Кримінальна відповідальність за порушення інформаційного законодавства в Україні.
63. Закон України “Про інформацію” та його значення для реалізації принципів міжнародного інформаційного права.

64. Роль міжнародних організацій щодо забезпечення реалізації права особи на інформацію.
65. Положення Заключного акту Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі, 1975 р., щодо покращення умов роботи журналістів.
66. Діяльність Ради Європи у сфері захисту особистих даних.
67. Нормативні документи Європейського Союзу у сфері захисту особистих даних.
68. Діяльність ОЕСР в сфері захисту особистих даних.
69. Обмеження права на інформаційну та комунікаційну приватність згідно з міжнародними конвенціями про права людини.
70. Обмеження права на інформаційну та комунікаційну приватність згідно із нормативними документами ЄС та РЄ.
71. Поняття та ознаки екологічної інформації.
72. Загальна характеристика міжнародних актів в сфері доступу населення до екологічної інформації.
73. Нормативно-правове забезпечення реалізації права громадян на екологічну інформацію : міжнародні стандарти та законодавство різних країн світу.
74. Нормативно-правове забезпечення захисту права громадян на екологічну інформацію : міжнародні стандарти та законодавство різних країн світу.
75. Поняття інформаційної безпеки та її основні елементи.
76. Види інформаційної безпеки.
77. Гарантії інформаційного суверенітету України.
78. Міжнародна інформаційна безпека та її вектори.
79. Діяльність ООН в сфері побудови міжнародної інформаційної безпеки.
80. Основні напрями розвитку інформаційної безпеки в європейському регіоні.
81. Загальна характеристика нормативних актів ЄС в сфері побудови інформаційної безпеки європейського регіону.
82. Діяльність РЄ в сфері побудови міжнародної інформаційної безпеки.
83. Діяльність регіональних міжурядових організацій в сфері побудови міжнародної інформаційної безпеки.
84. Інформаційна безпека та проблема протистояння інформаційним війнам.
85. Поняття Інтернету та проблема його правового регулювання.
86. Боротьба зі злочинами в сфері інформатизації.
87. Діяльність міжнародних міжурядових організацій в сфері боротьби з кіберзлочинами.

88. Досвід різних держав щодо регулювання Інтернету.
89. Правове регулювання Інтернету в Україні.
90. Юридична відповідальність за порушення авторського права та злам комп'ютерних програм в Інтернет за законодавством України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА:

1. Конституція України /<http://www.rada.gov.ua>.
2. Закон України “Про інформацію” від 2 жовтня 1992 р. /<http://www.rada.gov.ua>.
3. Закон України “Про основи національної безпеки України” 19.06.2003 р. /<http://www.rada.gov.ua>.
4. Закон України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні” від 16 листопада 1992 р. /<http://www.rada.gov.ua>.
5. Закон України “Про зв'язок” від 16 травня 1995 р. /<http://www.rada.gov.ua>.
6. Закон України “Про телебачення і радіомовлення” від 21 грудня 1993 р. /<http://www.rada.gov.ua>.
7. Указ Президента України "Про деякі заходи відносно захисту інтересів держави в інформаційній сфері". /<http://www.rada.gov.ua>.
8. Указ Президента “Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні” від 31 липня 2000 р. /<http://www.rada.gov.ua>.
9. Указ Президента “Про додаткові заходи щодо безперешкодної діяльності засобів масової інформації, дальшого утвердження свободи слова в Україні” від 9 грудня 2000 р. /<http://www.rada.gov.ua>.
10. Брюссельська конвенція про розповсюдження сигналів, які несуть програми, що передаються через супутники, 1974 р.
11. Декларація ООН про заборону пропаганди війни й мілітаризму.
12. Декларація про транскордонні потоки даних ОСЄР 1985 р.
13. Загальна декларація прав людини 1948 р.
14. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р.
15. Міжнародна конвенція електров'язку (у редакції 1991 р.).
16. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод 1950 р.

17. Європейська конвенція про транскордонне телебачення 1989 р.
18. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства 2000 р.
19. Орхуська конвенція Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля 1998 р.
20. Конвенція Ради Європи про захист особистості у зв'язку з автоматичною обробкою персональних даних 1981 р.
21. Угода про полегшення міжнародних обмінів візуальними й звуковими матеріалами освітнього, наукового і культурного характеру 1949 р. під егідою ЮНЕСКО.
22. Угода про співробітництво в області інформації 1992 р. (СНД)
23. Резолюція ГА ООН 37/92 від 10 грудня 1982 р. про принципи використання державами штучних супутників Землі для міжнародного безпосереднього телевізійного мовлення.
24. Резолюція № 2 4-ї Європейської конференції міністрів з політики в області засобів масової інформації «Журналістські свободи та права людини» 1994 р.
25. Резолюція № 1 Європейської конференції міністрів з політики в області засобів масової інформації «Вплив нових комунікаційних технологій на права людини і демократичні цінності» 1997 р.
26. Заява 4-ї Європейської конференції міністрів з політики в області засобів масової інформації «Про порушення журналістських свобод» 1994 р.
27. Резолюція 820 (1984) Парламентської асамблеї Ради Європи «Про відносини парламентів держав із засобами масової інформації» 1984 р.
28. Рекомендації Комітету Міністрів ЄС щодо питання забезпечення приватності під час користування мережею Інтернет.
29. Рішення про Концепцію формування інформаційного простору СНД 1996 р.
30. Статут Міжнародного союзу електрозв'язку 1994 р.
31. *Бачило И.Л., Лопатин В.Н., Федотов М.А.* Информационное право. Учебник // Санкт-Петербург. Юридический центр Пресс. 2001 г.
32. *Беляков К.* Організаційно-правові проблеми формування державної інформаційної політики України // Право України 2004. – № 10. – С. 16-19.
33. *Зернецька О. В.* Нові підходи ООН у галузі комунікацій. ООН у системі міжнародних відносин. — К., 1995.

34. *Герцева Е.Н.* Проблемы квалификации недобросовестного использования доменных имен в Интернете. // Законодательство, выпуск № 11, 2000. С. 47.
35. *Демьянова К.* Интернет – средство массовой информации? // Законодательство, выпуск № 9, 2000. С. 45.
36. *Кісілевич-Чорнойван О.М.* Інформаційна безпека та міжнародна інформаційна безпека : проблема визначення понять // Юриспруденція : теорія і практика. — 2009.— № 8. — С. 11-18.
37. *Кісілевич-Чорнойван О.М.* Сучасні тенденції розвитку системи міжнародного права (міжнародного інформаційного права) : Дис... на здоб. наук.ступ. д-ра філософії в галузі права / МКА; МАУП; Між нар. відкр. ун-т. — К., 2009. — 227 с.
38. *Кісілевич-Чорнойван О.М.* Міжнародне інформаційне право. Навч. посіб. — К.: МАУП, 2011. — 150 с.
39. *Копылов В.А.* Информационное право. Учебник. – 2-е изд., перераб. и доп.— М.: Юристъ, 2003. (1, 5,
40. *Кормич.* Інформаційна безпека. Організаційно-правові основи. – К., 2004.
41. *Краснова М. В.* Гарантії реалізації прав громадян на екологічну інформацію.— К., 1999.
42. *Кушакова-Костицька Н.* Від свободи слова — до інформаційного суспільства // Право України. – 2004. – № 7. – С. 129-133.
43. *Литвиненко О. В.* Інформаційна безпека Європи: Конспект лекцій до курсу лекцій для студ. спец."Міжнародна інформація" спеціалізації "Європейські комунікації" / Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин. — К., 1999. — 61с.
44. *Литвиненко О.В.* Інформаційні впливи та операції. Теоретико аналітичні нариси. Монографія. – К.: НІСД, 2003. – 240 с.
45. *Макаренко Є. А.* Європейська інформаційна політика. – К.: Наша культура і наука, 2000. - 368 с.
46. *Макаренко Є. А., Рижиков М. М., Ожеван М. А., Головченко В. І., Гондюл В. П.* Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози. — К.: Центр вільної преси, 2006. — 916 с.
47. *Мак-Брейд Г.* Багато голосів — один світ. Міжнародна комісія з вивчення проблем комунікацій. Заключна доповідь: Пер. з англ. — Париж, 1997.

48. *Наумов В.Б.*. Право и Интернет : Очерки теории и практики. – М: Книжный дом "Университет", 2002. -432 с.
49. Основи інформаційного права України: Навч. посіб. / *В.С. Цимбалюк, В.Д. Гавловський, В.В. Гриценко* та ін.; За ред. *М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного* та *П.В. Мельника*. — К.: Знання, 2004. — 274 с
50. *Пазюк А.В.* Права людини та Інтернет.– К.: МГО, 2003.
51. *Петровский С.* Правовое регулирование оказания интернет-услуг.// Российская юстиция, выпуск 5, май 2001. С. 63.
52. *Почетцов Г. Т.* Теорія комунікацій. — К., 1996.
53. Право и информатизация общества // під ред. *В.С. Цимбалюк*. – М., 2002.
54. *Прайс М.* Право СМИ в США: эволюция или революция? ЗиП СМИ, 1995, № 6 /10/. С. 1.
55. Современное право средств массовой информации в США / под ред. *А. Рихтера*. - М.: Право и СМИ. 1997. - 256 с.
56. *Туманов В.А.* Материалы о рассмотрении дел в Европейском суде. Государство и право. 1993, № 4. С. 54-56.
57. *Колосов Ю.М., Кузнецов В.И.*. Международное право. Учебник. Москва. Международные отношения. 1996 г.
58. *Штефан О.* Авторське право та сучасні комп'ютерні технології // Право України. – 2005. – № 2. – С. 99-102.

ДОДАТКОВА:

59. Декларація ЮНЕСКО про основні принципи, які торкаються вкладу засобів масової інформації у зміцнення миру і міжнародного взаєморозуміння, в розвиток прав людини і в боротьбу проти расизму, апартеїду й підбурювання до війни 1978 р.
60. Декларація ООН про розповсюдження серед молоді ідеалів миру, взаємної поваги й взаєморозуміння між народами 1965 р.
61. Декларація про захист приватності в глобальних мережах ОЄСР 1998 р.
62. Директива ЄС про захист фізичних осіб стосовно автоматизованої обробки персональних даних та безперешкодного руху цих даних від 24 жовтня 1995 року.
63. Резолюція ГА ООН 110 (II) про заборону пропаганди війни від 3 листопада 1947 р.

64. Резолюція ЮНЕСКО від 8.11.1985 р. №230/13.1
65. Резолюцію ЄС "Про захист прав індивідів стосовно технічного розвитку й обробки даних" 1979 р.
66. Рекомендації Комітету Міністрів ЄС щодо питання забезпечення приватності під час користування мережею Інтернет.
67. Рекомендація про Керівні принципи щодо безпеки інформаційних систем Ради ОЕСР 1992 р.
68. Рекомендація про Керівні принципи щодо політики у галузі криптографії 1997 р. ОЄСР.
69. Модельний контракт на забезпечення еквівалентного захисту персональних даних у контексті питання транскордонних потоків даних Європейських Співтовариств і Міжнародної Торгової Палати 1992 р.
70. Американское диффамационное право и судопроизводство. Обзор законодательства и практики судебной защиты чести и достоинства в США //Бюллетень «ЗИП СМИ», выпуск 12 /28/, 1996, декабрь. С. 11-13.
71. *Антонюк А.О.* Основи захисту інформації в автоматизованих системах. – К., 2003.
72. *Берестнев.* Распространение решений Европейского суда по правам человека. // Российская юстиция, выпуск 3, март 2001. С. 16.
73. *Бизоньо П., Пачи А.* Европейское сообщество и роль информации: цели, исследовательские программы и деятельность в 1994-1998 гг. — М., 1999.
74. *Богуславский М.М.* Международное частное право. Москва. Юрист. 2001 г.
75. *Власихин В.* Миллер против Калифорнии.// Эротика и порнография в решениях Верховного суда США // Российская юстиция, выпуск 5, май 2001. С. 74
76. *Глашев А.А.* Европейский суд по правам человека: порядок подачи и рассмотрения жалоб. // Законодательство, выпуск № 6, 2000. С. 32.
77. *Голдберг С.* Доступність інформації для громадськості: Доповідь про свободу. — Вашингтон, 1995.
78. *Гонцяж Я., Гнидюк Н.* Свобода інформації та виконавча гілка влади. – К., 2002.
79. *Д'Арсі Ж.* Право на комунікацію: Пер. з фр. — Париж, 1980.

80. Законы и практика средств массовой информации в Европе, Америке, Австралии (сравнительный анализ законодательных актов в 11 демократических странах мира). — М., 1997.
81. *Ермишина Е. В.* Международный обмен информацией: Правовые аспекты. — М., 1989.
82. Інформаційне законодавство : Збірник законодавчих актів : У 6 т. / За заг. ред. *Ю.С. Шемшученка, І.С. Чижжя.* — Т. 4. Інформаційне законодавство країн Європи і Азії. — К.: “Юридична думка”, 2005. — 384 с.
83. Інформаційне суспільство — виклик для Європи: Матеріали V наради Комітету Міністрів Ради Європи у галузі інформації та комунікацій, 11-12 грудня 1997 р., Греція, Салоніки // Політика і час. 1998. — №2. — С 87-110.
84. Інформаційна політика країн світу
<http://www.dwinfoserver.com/otto/highway.shtml>
85. Інформаційна політика регіонів та країн світу
<http://www.unesco.org/webworld/observatory/index.shtml>
86. *Кашилев Ю. Б.* Массовая информация и международные отношения. — М., 1981.
87. *Кісілевич-Чорнойван О.М.* Норми міжнародного інформаційного права в сфері протидії інформаційному тиску : міжнародні та європейські аспекти // Матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції «Становлення і розвиток української державності: історія, сучасність, зарубіжних досвід», м. Київ, МАУП, 6 листопада 2014 р. — С. 258-261.
88. Концептуальные подходы и основные направления по формированию информационного пространства государств-участников СНГ. — Минск, 1995.
89. *Лісовий В.* “Комп’ютерні злочини : питання кваліфікації” // Право України. — 2002. — № 2. — С. 86-91.
90. *Лопатин. В.Н.* Информационная безопасность России: Человек. Общество. Государство / Санкт-Петербург, Фонд «Университет». 2000.
91. *Пазюк А.В.* Захист прав людини стосовно персональних даних : Міжнародні стандарти.— К .: МГО, 2000.
92. *Поздняков А.И.* Информационная безопасность личности, общества, государства. Военная мысль, 1993, №10, с. 13-18.

93. *Пшеничный Г.М., Хруль В.М.* Правовые и этические нормы журналистской деятельности в документах / М.: Центр «Право и СМИ», 1998 (Журналистика и право; Выпуск 11).
94. Труды по интеллектуальной собственности, Том 2 /Актуальные проблемы информационного права. Материалы научно-практической конференции // Москва, 2000.
95. Федеральный закон США об открытости правительства, пер. А. Рихтера. ЗиП СМИ, выпуск 2 /19/, 1996, февраль. С. 5-7.
96. *Энтин М. Л.* Правовое регулирование прессы за рубежом. — М., 1992.
97. *Якушев М.В.* Как «отрегулировать» Интернет? // Законодательство, выпуск № 9, 2000. С. 49.
98. *Ярочкин В. И.* Информационная безопасность: Учеб. для студ. вузов, обуч. по гуманит. и соц.-экон. спец. — М. : Фонд Мир, 2003. — 640с.

МАУП